

Kirjanpidon eriyttämisvelvollisuus kilpailulaissa

Taloustorstai

13.6.2019

Pirkka-Petri Lebedeff

Kilpailuneutraliteettisääntelyn kehitys

- **Kilpailuneutraliteetin toteutumista turvaava lainsäädäntö tuli voimaan 1.9.2013 (kuntalaki ja kilpailulaki)**
- Kuntalakiin tuli säännökset kunnan **kilpailutilanteessa markkinoilla olevan toiminnan yhtiöittämisvelvollisuudesta, yhtiöittämisvelvollisuuden poikkeuksista sekä markkinaperusteisesta hinnoittelusta**
- Kuntalakiin **1.5.2015** lisättiin kunnan toiminta **markkinoilla koskeva 15 luku**, mihin uusina säännöksinä lisättiin mm. **lainan taikka takauksen tai muun vakuuden antamista**, kunnan omistaman **kiinteistön luovutuksen ja vuokrasopimuksen markkinaehtoisuuden määrittelyä**, palveluvelvoitetta ja kilpailulain soveltamista koskevat säännökset
- **Kilpailulakiin** tuli 1.9.2013 uusi **kilpailuneutraliteettia koskeva 4 a luku**, joka pitää sisällään mm. säännökset KKV:n toimivallasta puuttua kilpailuneutraliteetti-häiriöihin, soveltamisalan poikkeuksista ja keinoista, joilla havaittuihin häiriöihin voidaan puuttua.
- **Kilpailulain** kilpailuneutraliteettisäännöksiin **uusi säännös kirjanpidon eriyttämisestä. Säännös tulee voimaan 1.1.2020**
- Kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely antaa **KKV:lle laajan toimivallan puuttua julkisyhteisöjen taloudellisessa toiminnassa käyttämiin kilpailua vääristäviin tai estäviin rakenteisiin ja menettelyihin.**

Hinnoittelutapoja, joissa kilpailu yksityisen ja julkisen palveluntarjoajan välillä voi vääristyä tai estyä

- **Julkisyhteisön määräysvallassa oleva toimija saattaa hinnoittelullaan vääristää kilpailua, jos:**
 - Taloudelliseen toimintaan ei kohdisteta kaikkia siihen kuuluvia kustannuksia (**hinnoittelun pohjana liian suppea kustannuspohja**)
 - Taloudellisessa toiminnassa käytetään tuotannontekijöitä (esim. tukipalvelut, ihmisten osaaminen, tilat, laitteet, jne.) veloituksetta tai niiden käyttö on hinnoiteltu liian alhaiseksi (**kustannusetu**)
 - Taloudelliseen toimintaan kanavoituu julkista tukea tai julkisia varoja (**ristisubventio**)
 - Pääoman tuottovaatimus asetettu liian alhaiseksi tai sitä ei ole lainkaan (**sijoituksia tai rahoitusta saadaan alihintaan**)
- **Hinnoittelun markkinaperusteisuutta voidaan arvioida ja yritysikin voi siitä käytännössä täysin varmistua vain, jos taloudellinen/kilpailullinen toiminta on kirjanpidollisesti eriytetty muusta toiminnasta**

Hinnoittelun markkinaperusteisuuden selvittäminen

- **Kirjanpidon eriyttäminen tarkastelun keskiössä**, sillä hinnoittelun markkinaperusteisuudesta varmistuminen **edellyttää käytännössä** sitä, että operatiivisessa toiminnassa kilpailullisesta toiminnasta syntyvät **tuotot ja sen aiheuttamat kustannukset voidaan luotettavasti erottaa** yhteisön **muuhun toimintaan liittyvistä vastaavista eristä**

Kilpailuneutraliteetin valvontaa tehostetaan (Kirjanpidon eriyttäminen kilpailulaki 30 d)

- Kilpailulain kilpailuneutraliteettisäännöksiin uusi säännös kirjanpidon eriyttämistä.
Säännös tulee voimaan 1.1.2020.
Valmistautuminen taloushallinnossa aloitettava viipymättä
- Säännöksen tavoitteena on kilpailuneutraliteettiin kohdistuvien **vahingollisten vaikutusten ennaltaehkäiseminen, lainsäädännön noudattamisen varmistaminen ja viranomaisvalvonnan edellytysten parantaminen.**
- Luo edellytykset **toiminnan kannattavuuden ja hinnoittelun kustannusperusteisuuden varmistamiseen** julkisen elinkeinotoiminnan sisäisessä päätöksenteossa
- Kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan kunnan, kuntayhtymän, valtion tai niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee pitää taloudellisesta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa

Kilpailuneutraliteetin valvontaa tehostetaan (Kirjanpidon eriyttäminen kilpailulaki 30 d)

- Säännöksessä on velvoitteet toimintaan liittyvien **tuottojen ja kustannusten kohdistamiseen, dokumentointiin ja seurantaan.**
- Selkeyttää näyttö-ja selvittämisvelvollisuutta
- Ei sovelleta, jos yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on alle 40.000 € vuodessa
- KKV valvoo eriyttämisvelvollisuuden noudattamista
- Mikäli velvollisuus laiminlyödään, **KKV voi sakon uhalla velvoittaa** julkisyhteisön toimittamaan säännöksessä määritellyn **eriytetyn kirjanpidon, tuloslaskelman, tilinpäätöksen sekä kuvauksen kustannuslaskennan periaatteissa** määräämässään ajassa

Kilpailuneutraliteetin valvontaa tehostetaan (Kirjanpidon eriyttäminen kilpailulaki 30 d)

- Julkisyhteisöllä on velvollisuus pitää erillistä kirjanpitoa **eri toiminnoistaan**, kun toimija harjoittaa sekä **kilpailutilanteessa markkinoilla** tapahtuvaa toimintaa , että **muuta toimintaa**.
- Jos kunta harjoittaa **yhtiömuodossa** kilpailutilanteessa markkinoilla olevaa toimintaa ja samassa yhtiössä muuta toimintaa, on **yhtiön noudatettava kirjanpidon eriyttämisvaatimusta**
- Säännös **ehkäisee ns. ristisubvention tyypillisiä tilanteita**, joissa julkisyhteisö subventoisi muista toiminnoistaan saamalla tuloilla toimintaansa kilpailutilanteessa markkinoilla ja voisi tällä tavoin myydä palveluitaan markkinaehtoisia hintoja edullisemmin.
- **KKV:n tulee antaa** alan toimijoille tarvittaessa **neuvontaa ja ohjeistusta säännösten soveltamisesta** (TaVM41/2018 vp)

Kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta

- Kirjanpidon eriyttämisvaatimus **ei koske** tilanteita, jossa
 - Toimija harjoittaa vain ei-taloudellista toimintaa (**julkisen vallan käyttö ja viranomaistoiminta**)
 - Toimija harjoittaa ei-taloudellisen toiminnan lisäksi vain sellaista taloudellista toimintaa, joka kuuluu **kuntalain 126 §:n 2 momentin soveltamisalaan**
 - Mikäli **yksikön** taloudellisen toiminnan **liikevaihto on alle 40.000 euroa vuodessa**

Kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta

- Kirjanpidon eriyttämisvaatimus **koskee** tilanteita, jossa
 - Julkissektori tai sen määräysvaltaan kuuluva yksikkö harjoittaa kilpailutilanteessa markkinoilla olevaa taloudellista toimintaa ja muuta toimintaa
 - Kysymys on hankintalain 15§:n sallimasta ulosmyynnistä ulkopuolisille toimijoille (**sidosyksikkösäätely**)
 - Julkisyhteisö on esim. **yhtiöittänyt kilpailutilanteessa markkinoilla olevan toimintansa, mutta samassa yhtiössä harjoitetaan myös muuta toimintaa**
 - **Kunta** kuntaorganisaatiomuodossa toimii **kuntalain 127 §:n poikkeussäännöksen perusteella kilpailutilanteessa markkinoilla**

Johtopäätökset kilpailuneutraliteettisääntelyn toimivuudesta

- Kirjanpidon eriyttämisvelvollisuus poistaa havaittuja puutteita sääntelyssä sekä ennaltaehkäisee kilpailuneutraliteetin loukkauksia, varmistaa lainsäädännön noudattamista ja parantaa KKV:n valvonnan edellytyksiä.
- Kirjanpidon eriyttämisvelvollisuuden täyttämiseen liittyvä valmistelu on välittömästi käynnistettävä kuntien talousjohdon toimesta
- Julkisen sektorin on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota kilpailuneutraliteettia koskeviin vaatimuksiin ja noudatettava niitä, jottei sääntelyn kiristämiseen ole tarvetta tulevaisuudessa
- Hallitusohjelman kirjaus; Selvitetään kuntalain säännöksiä kilpailuneutraliteetista kunnan toteuttamassa elinkeinopolitiikassa kohtuullisuuden takaamiseksi kuntien näkökulmasta

Eriyttämistä koskevia linkkejä

- Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän eriytetyn liiketoiminnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä
 - http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3426
- Lausunto 12/2015 vesihuoltolain muutosten vaikutuksista kunnallisten vesihuoltolaitosten kirjanpitoon ja tilinpäätökseen
 - <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Lausunto-112-2015.pdf>
- Kirjanpidollisen taseyksikön perustaminen
 - <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/talous/kirjanpito-ja-tilinpaatos/kirjanpito-ja-tilinpaatos/kirjanpidollisen-taseyksikon-perustaminen>

Kiitokset mielenkiinnostanne ja hyvää kesää

Pirkka-Petri Lebedeff

0500 482016

Pirkka-petri.lebedeff@kuntaliitto.fi

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

kuntaliitto.fi

PL 200, 00101 Helsinki
Kuntatalo, Toinen linja 14
00530 Helsinki

